

УДК 339:338.4

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ РИНКУ М'ЯСОПРОДУКТІВ У КРАЇНАХ ІЗ РІЗНИМИ РІВНЯМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Лисенко Г. П., м.н.с.,

відділ економічних досліджень,

інноваційного провайдингу та зовнішніх зв'язків,

<https://orcid.org/0000-0002-2006-4111>

Інститут продовольчих ресурсів НААН, м. Київ, Україна

<https://doi.org/10.31073/foodresources2022-19-24>

Предмет дослідження. Світовий ринок м'ясопродуктів у країнах із різними рівнями соціально-економічного розвитку. **Мета.** Дослідити особливості функціонування світового ринку м'ясопродуктів у країнах з різними рівнями соціально-економічного розвитку, визначити його основні виклики та перспективи, що перед ним постають. **Методи.** Для досягнення мети дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи: діалектичний, системного узагальнення, економіко-статистичний – для обробки й аналізу статистичних даних; графічний та табличний – для візуалізації та узагальнення результатів дослідження; абстрактно-логічний – для формулювання висновків. **Результати.** Проаналізовано найбільших виробників та експортерів м'яса в цілому, а також за видами м'яса окремо. Визначено значний розрив у рівні споживання м'яса з розрахунку на одну особу в рік між різними країнами. Виокремлено фактори, що впливають на світове споживання м'яса. Досліджено особливості виробництва та споживання м'яса у країнах з різними рівнями соціально-економічного розвитку. Встановлено, що у розвинених країнах наявний стійкий попит на дорожчі види продовольства, у країнах, що розвиваються – активно зростаючий попит, у найменше розвинених – малий попит через вкрай низьку спроможність забезпечити себе продовольством. Визначено основні виклики та перспективи для ринку м'ясопродуктів у країнах із різними рівнями соціально-економічного розвитку. **Сфера застосування результатів.** Результати досліджень мають науково-практичний характер і можуть бути використані науковцями у подальших дослідженнях світового ринку м'ясопродуктів. Вони можуть слугувати джерелом довідкової інформації й використовуватися у роботі економістами, спеціалістами підприємств харчової та переробної промисловості, фахівцями органів влади, науковими працівникам, викладачами, аспірантами і студентами вищих навчальних закладів.

Ключові слова: м'ясопродукти, яловичина, баранина, свинина, м'ясо птиці, світовий ринок м'ясопродуктів, світове виробництво м'яса, експорт м'яса, споживання м'яса у світі

CHALLENGES AND PROSPECTS FOR THE MEAT PRODUCTS MARKET IN COUNTRIES WITH DIFFERENT LEVELS OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT

Hanna Lysenko, Junior Researcher,

Department of Economic Research, Innovation Providing and External Relations

<https://orcid.org/0000-0002-2006-4111>

Institute of Food Resources of NAAS, Kyiv, Ukraine

<https://doi.org/10.31073/foodresources2022-19-24>

Subject of research. The world market of meat products in countries with different levels of socio-economic development. **Purpose.** Investigate the peculiarities of the functioning of the world market of meat products in countries with different levels of socio-economic development, to determine its main challenges and prospects that are facing it. **Methods.** To achieve the goal of the research, general scientific and special methods were used: dialectical, systemic generalization, economic-statistical – for processing and analyzing statistical data; graphical and tabular – for visualization and generalization of research results; abstract and logical – for formulating conclusions. **Results.** The largest producers and exporters of meat in general, as well as by types of meat separately, were analyzed. A significant gap in the level of meat consumption per person per year between different countries was determined. Factors

*influencing global meat consumption were analyzed. The peculiarities of meat production and consumption in countries with different levels of socio-economic development were studied. It was determined that in developed countries there is a steady demand for more expensive types of food, in developing countries there is an actively growing demand, in the least developed countries there is a small demand due to the extremely low ability to provide themselves with food. The main challenges and prospects for the market of meat products in countries with different levels of socio-economic development were determined. **Scope of research results.** The research results have a scientific and practical nature and can be used by scientists in further studies of the world market of meat products. They can serve as a source of reference information and be used by economists, specialists of food and processing industry enterprises, specialists of authorities, researchers, teachers, graduate students and students of higher educational institutions.*

Key words: meat products, bovine meat, ovine meat, pig meat, poultry meat, world market of meat products, world meat production, meat export, world meat consumption

Постановка проблеми. Світовий ринок м'ясопродуктів є неоднорідним та складним за своєю структурою. Він характеризується критичною нестачею м'яса в одних своїх частинах та надмірним його споживанням у інших, що тісно пов'язано з економічною нерівністю у світі. Лідерами із споживання м'яса є США, Австралія, Аргентина, Нова Зеландія, країни Європейського Союзу. На одну людину тут припадає 80-100 кг м'яса на рік. Водночас в Індії, Ефіопії, Нігерії цей показник не перевищує 5-7 кг м'яса на людину в рік. В Україні споживають 53 кг м'яса, що все одно менше від раціональної норми на 27 кг. Насичення світового продовольчого ринку м'ясом являє собою один з ключових елементів забезпечення продовольчої безпеки. Саме тому вивчення викликів та перспектив світового ринку м'ясопродуктів є надзвичайно актуальним для сучасної економічної науки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий теоретичний доробок щодо дослідження функціонування світового ринку м'ясопродуктів в сучасних умовах представлений у працях іноземних та вітчизняних вчених, зокрема С. Whitton, D. Vogueva, D. Marinova, С.І.С. Phillips [1], Я.М. Гадзала, М.В. Гладія, М.П. Сичевського [2], А.Е. Юзефовича, О.В. Коваленко [3], О.І. Куця, О.В. Бокій [4], С.Б. Вербицького [5], С. О. Кобернюк [6] та ін. Водночас питання вивчення тенденцій розвитку ринку м'ясопродуктів та дослідження його викликів та перспектив у країнах із різними рівнями соціально-економічного розвитку є все ще недостатньо розкритим і потребує досліджень.

Мета. Дослідити особливості функціонування світового ринку м'ясопродуктів у країнах з різними рівнями соціально-економічного розвитку, визначити його основні виклики та перспективи, що перед ним постають.

Матеріали і методи. Для досягнення мети дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи: діалектичний, системного узагальнення, економіко-статистичний – для обробки й аналізу статистичних даних; графічний та табличний – для візуалізації та узагальнення результатів дослідження; абстрактно-логічний – для формулювання висновків.

Результати. У 2021 році у світі було вироблено 355,5 млн т м'яса [7], що більше від обсягу 2020 року на 16,9 млн т, або 5% та на 20,9 млн т або 6,2% від 2019 року. В загальному обсязі виробленого м'яса у 2021 році м'ясо птиці становило 38,8%, свинина – 34,5, яловичина – 20,4, баранина та м'ясо овець – 4,6, інші види м'яса – 1,8%. У 2021 році у світі було експортовано 42 млн т м'яса, з нього на м'ясо птиці припадало 37,7%, свинину – 30,2, яловичину – 28,7, баранину – 2,5, інші види м'яса – 0,8%.

Найбільшим виробником м'яса у світі є Китай (табл. 1). У 2021 році він виробив 25% від усього м'яса, разом із США та країнами Європейського Союзу вони забезпечили 52,2% від усього виробництва м'яса у світі. Найбільшими експортерами у 2021 році були США, ЄС та Барзілія. Разом вони експортували 60,2% від усього експортованого м'яса.

Таблиця 1

Виробництво, споживання та експорт м'яса у 2021 році

ТОП країн-виробників	Виробництво		Споживання на одну особу в рік, кг*	ТОП країн-експортерів	Експорт	
	тис. т	%			тис. т	%
Китай	91818	25,8	64,4	США	8603	20,5
США	48835	13,7	128,4	Європейський Союз	8356	19,9
Європейський Союз	44948	12,6	79,3	Бразилія	8353	19,9
Бразилія	29657	8,3	99,5	Канада	2272	5,4
російська федерація	11233	3,2	76,4	Австралія	1797	4,3
Мексика	7716	2,2	70,2	Тайланд	1372	3,3
Індія	7628	2,1	5,0	Індія	1350	3,2
Аргентина	6106	1,7	113,5	Нова Зеландія	1090	2,6
В'єтнам	5786	1,6	57,0	Аргентина	1003	2,4
Канада	5325	1,5	93,7	Китай	871	2,1
Решта країн	96426	27,1	х	Решта країн	6987	16,6
Усього	355478	100	43,2	Усього	42054	100

* Джерело даних [8]; інформацію надано станом на 2019 рік

Джерело: Сформовано автором за даними [7]

Середній рівень споживання м'яса у світі з розрахунку на 1 особу у 2019 році досяг 43,2 кг, що більше від показника 2018 року на 0,3%, але менше від раціональної норми на 46%. У США та Аргентині у 2019 році люди споживали м'яса в 3 та 2,6 разів більше ніж в середньому у світі. В той самий час, у Індії люди споживали у 8,6 разів менше м'яса від середньої в світі кількості.

Ринок м'ясопродуктів є складним і багатокомпонентним. Кожен вид м'яса має як власні специфічні особливості виробництва, так і своє представлення на світовому ринку. Проаналізуємо кожен вид м'яса окремо (табл. 2-4).

Таблиця 2

Виробництво, споживання та експорт яловичини у 2021 році

ТОП країн-виробників	Виробництво		Споживання на одну особу в рік, кг*	ТОП країн-експортерів	Експорт	
	тис. т	%			тис. т	%
США	12730	17,6	37,7	Бразилія	2327	19,3
Бразилія	9500	13,1	37,1	США	1637	13,5
Китай	6995	9,6	6,3	Індія	1336	11,1
Європейський Союз	6883	9,5	14,1	Австралія	1245	10,3
Аргентина	2977	4,1	48,9	Європейський Союз	901	7,5
Індія	2498	3,4	1,0	Аргентина	750	6,2
Пакистан	2372	3,3	9,0	Нова Зеландія	651	5,4
Мексика	2129	2,9	14,9	Канада	589	4,9
Австралія	1888	2,6	26,1	Уругвай	528	4,4
російська федерація	1635	2,3	13,2	Мексика	368	3,0
Решта країн	22921	31,6	х	Решта країн	1751	14,5
Усього	72528	100	9,0	Усього	12083	100

* Джерело даних [8]; інформацію подано станом на 2019 рік

Джерело: Сформовано автором за даними [7]

Таблиця 3

Виробництво, споживання та експорт свинини у 2021 році

ТОП країн-виробників	Виробництво		Споживання на одну особу в рік, кг*	ТОП країн-експортерів	Експорт	
	тис. т	%			тис. т	%
Китай	53901	44,0	39,2	Європейський Союз	5198	40,9
Європейський Союз	23615	19,3	40,5	США	3043	23,9
США	12559	10,3	30,8	Канада	1493	11,7
Бразилія	4891	4,0	14,4	Бразилія	1452	11,4
російська федерація	4389	3,6	27,1	Мексика	333	2,6
В'єтнам	3728	3,0	2,0	Чилі	267	2,1
Канада	2309	1,9	25,0	Велика Британія	259	2,0
Мексика	1693	1,4	18,3	російська федерація	206	1,6
Республіка Корея	1407	1,1	40,5	Китай	125	1,0
Японія	1318	1,1	21,9	Тайланд	44	0,3
Решта країн	12702	10,4	х	Решта країн	296	2,3
Усього	122512	100	15,6	Усього	12716	100

* Джерело даних [8]; інформацію подано станом на 2019 рік

Джерело: Сформовано автором за даними [7]

Таблиця 4

Виробництво, споживання та експорт м'яса птиці у 2021 році

ТОП країн-виробників	Виробництво		Споживання на 1 особу в рік, кг*	ТОП країн-експортерів	Експорт	
	тис. т	%			тис. т	%
Китай	24585	17,8	14,8	Бразилія	4407	27,8
США	23187	16,8	58,6	США	4000	25,3
Бразилія	15098	11,0	46,9	Європейський Союз	2178	13,8
Європейський Союз	13298	9,7	22,2	Тайланд	1219	7,7
російська федерація	4499	3,3	31,4	Китай	678	4,3
Індонезія	3889	2,8	8,0	Турція	666	4,2
Індія	3767	2,7	3,1	Україна	464	2,9
Мексика	3707	2,7	35,6	Велика Британія	384	2,4
Японія	2369	1,7	19,3	російська федерація	338	2,1
Турція	2305	1,7	20,7	Аргентина	216	1,4
Решта країн	41068	29,8	х	Решта країн	1289	8,1
Усього	137772	100	15,9	Усього	15839	100

* Джерело даних [8]; інформацію надано станом на 2019 рік

Джерело: Сформовано автором за даними [7]

Найбільшими виробниками яловичини у світі є США, Бразилія, Китай та ЄС. У 2021 році вони виробляли 49,8% від усієї яловичини у світі. Найбільше експортували яловичину Бразилія, США, Індія та Австралія, разом вони забезпечували 54,2% від усього експорту яловичини. Середній рівень споживання яловичини у 2019 році дорівнював 9 кг на особу. У Аргентині споживали яловичини з розрахунку на одну людину у 5 разів більше ніж у середньому у світі, у США та Бразилії – в 4 рази. В Індії цей показник визначено у 9 разів меншим, у Китаї – на 30%.

Лідерами з виробництва свинини у 2021 році були Китай, ЄС та США. Утрюх вони виробляли 73,6% усього світового обсягу свинини, з них 44% забезпечував Китай.

Головними експортерами свинини у 2021 році були ЄС, США, Канада та Бразилія. Вони експортували 87,9% усієї експортованої свинини, з них 40,9% припадало на країни ЄС. Середній показник споживання свинини у світі у 2019 році складав 15,6 кг на людину, що менше від відповідного показника у ЄС та Кореї у 2,6 раза, у Китаї – у 2,5 раза. Проте більше від середнього рівня споживання свинини у В'єтнамі у 7,8 раза, де споживають усього 2 кг свинини на людину в рік.

Найбільшими виробниками м'яса птиці у 2021 році стали Китай, США, Бразилія та ЄС. Вони забезпечували виробництво 55,3% усього м'яса птиці у світі. Найбільшими експортерами у 2021 році виявилися Бразилія, США та ЄС, екпортуючи 66,9% від усього м'яса птиці у світі. В середньому у 2019 році у світі споживали м'яса птиці на рівні 15,9 кг з розрахунку на одну особу. Проте в США цей показник було перевищено у 3,7 раза, у Бразилії – у 3 рази, у Мексиці – у 2,2 раза. Значно менше, ніж у середньому по світу споживали м'яса птиці з розрахунку на одну особу в Індії – в 5,1 раза менше та в Індонезії – в 2 рази.

Така різниця відмінності у рівні споживання м'яса у різних країнах пояснюється великим спектром причин. До них відносяться наступні.

Одним з головних факторів, що впливає на рівень споживання м'яса у світі це безперечно зростання населення, адже воно виступає основною рушійною силою зростання попиту. Відповідно до прогнозу Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) [9] до 2031 року населення планети збільшиться на 11%, що призведе до зростання споживання м'ясних продуктів на 15% до 2031 року. Окрім зростання населення значний вплив на рівень споживання м'яса здійснюють такі фактори, як рівень доходу споживачів, ціни на м'ясо, рівень урбанізації, традиції харчування та релігійні переконання, а також піклування про навколишнє середовище, етичні питання щодо добробуту тварин та турбота про власне здоров'я.

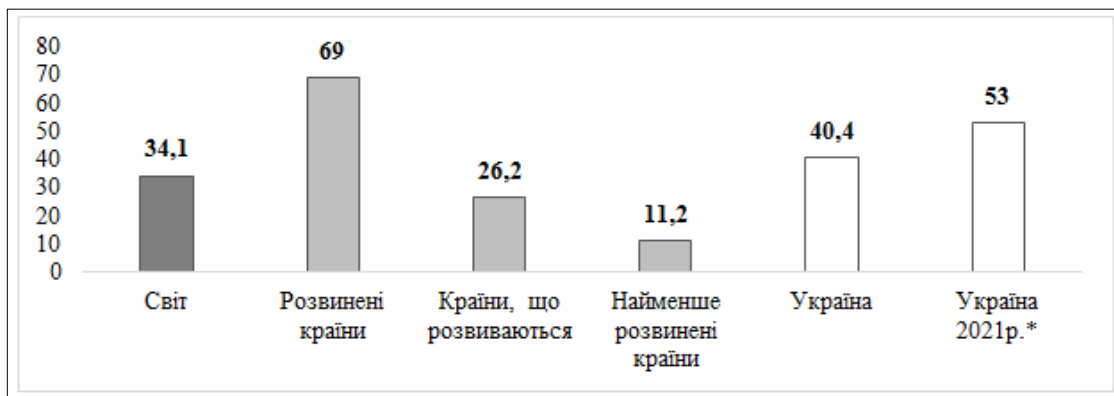
Зростання доходів слугує важливою рушійною силою для збільшення споживання м'яса. Воно виявляє більший вплив у споживачів із нижчими доходами і менший у споживачів із вищим рівнем достатку, де споживання значною мірою уже насичене, і споживачі значно чутливішими до проблем забруднення навколишнього середовища, етичних питань щодо гуманності поводження із тваринами та піклування про здоров'я.

Залежність споживання м'ясних продуктів від рівня доходів активно вивчається ученими світу. У своєму дослідженні Whitton C., Bogueva D., Marinova D., Phillips C.J.C [1] дослідили зв'язок між рівнем споживання м'яса та доходами, порівнявши споживання м'яса з розрахунку на одну особу та валовий внутрішній продукт (ВВП) на душу населення за період з 2000-го по 2019 рік. Використовуючи кластерний аналіз, вони розподілили 35 країн на дві групи. До першої увійшли 26 країн з відносно невеликим зростанням ВВП на душу населення (серед них і Україна). Серед країн кластера 1 спостерігався значний зв'язок між зміною ВВП на душу населення та зміною загального споживання м'яса. У цій групі в середньому на кожні 9795 дол. США збільшення ВВП на душу населення на рік споживання м'яса на душу населення збільшувалося на 1 кг. До другого кластера увійшло 9 країн (вісім країн ОЕСР плюс Саудівська Аравія, яка є країною G20), що вважаються країнами з високим рівнем доходу. Усі ці країни мали вищий ВВП у 2019 році, ніж країни з першої групи. Дослідження свідчить, що для країн другої групи зміни споживання м'яса не були пов'язані з ВВП. Автори дослідження припускають, що вони могли пройти переломний момент (близько 40 000 дол. США ВВП на душу населення), після якого зростання доходів більше не призводить до збільшення споживання м'яса.

Крім того, було виявлено, що у більшості країн зросло споживання птиці, а споживання яловичини і баранини, навпаки, скоротилося. Також, попри загальну тенденцію до зростання рівня споживання м'яса, у дослідженні було визначено 6 країн, які його скорочували. Якщо зменшення споживання м'яса у Ефіопії, Індії та Нігерії

пояснюється його економічною недоступністю (збільшення населення за надто повільного зростання або незмінного ВВП), то у Новій Зеландії, Канаді, Швейцарії зовсім інша ситуація. Автори дослідження вважають, що у цих країнах набирає популярності вегетаріанство та дотримання здорового способу життя, через що більша частина населення цих країн свідомо зменшує споживання м'яса через піклування про добробут тварин, занепокоєння щодо навколишнього середовища і своє здоров'я [1].

Досліджена різниця у виробництві та споживанні м'яса у країнах з різними рівнями соціально-економічного розвитку (рис. 1-5).

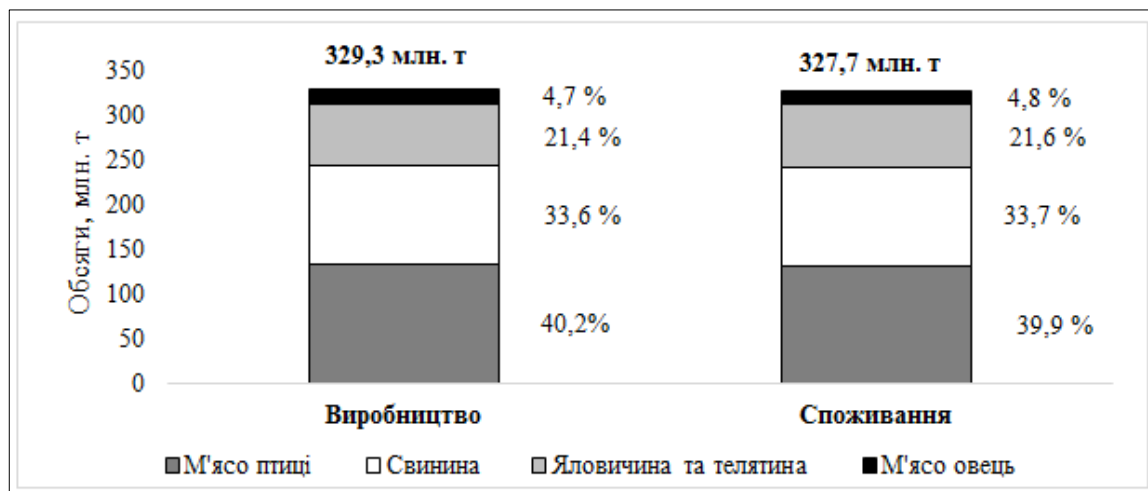

Джерело: Сформовано автором за даними [9]

*Джерело даних [10]; інформацію надано станом на 2021 рік

Рис. 1. Споживання в розрахунку на 1 особу м'яса в світі за середніми даними 2019-2021 рр., кг/особу

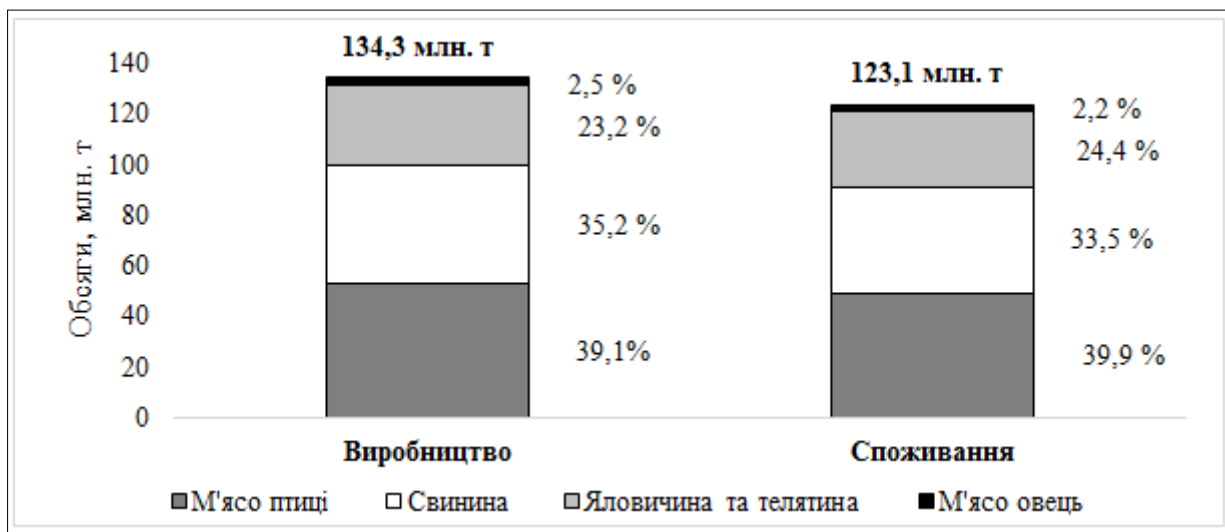
Відповідно до даних Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) споживання м'яса всіх видів за середніми даними 2019-2021 рр. у світі сягає 34,1 кг з розрахунку на одну особу в рік. У розвинених країнах люди споживають у середньому 69 кг м'яса на рік, що більше у 2,6 раза від рівня споживання м'яса у країнах, які розвиваються та у 6,2 раза більше від відповідного показника у найменше розвинених країнах. В Україні, відповідно до цього джерела інформації, за середніми даними 2019-2021 рр. споживали 40,4 кг м'яса в рік. Згідно з даними Держстату України у 2021 році цей показник дорівнював 53 кг з розрахунку на одну особу.

Джерело: Сформовано автором за даними [9]

Рис. 2. Виробництво та споживання м'яса у світі за середніми даними 2019-2021 рр.

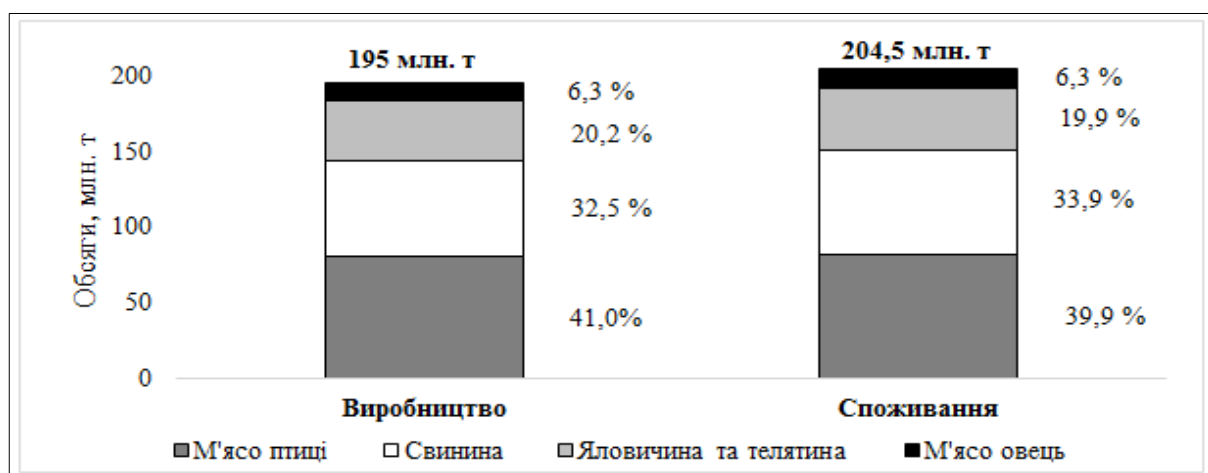
За середніми даними 2019-2021 рр. із 327,7 млн т спожитого м'яса у світі 39,9% припадало на м'ясо птиці, 33,7% – свинину, 21,6% – яловичину та телятину, 4,8% – м'ясо овець. Структура виробництва в цілому відповідала структурі споживання.

Джерело: Сформовано автором за даними [9]

Рис. 3. Виробництво та споживання м'яса у розвинених країнах за середніми даними 2019-2021 рр.

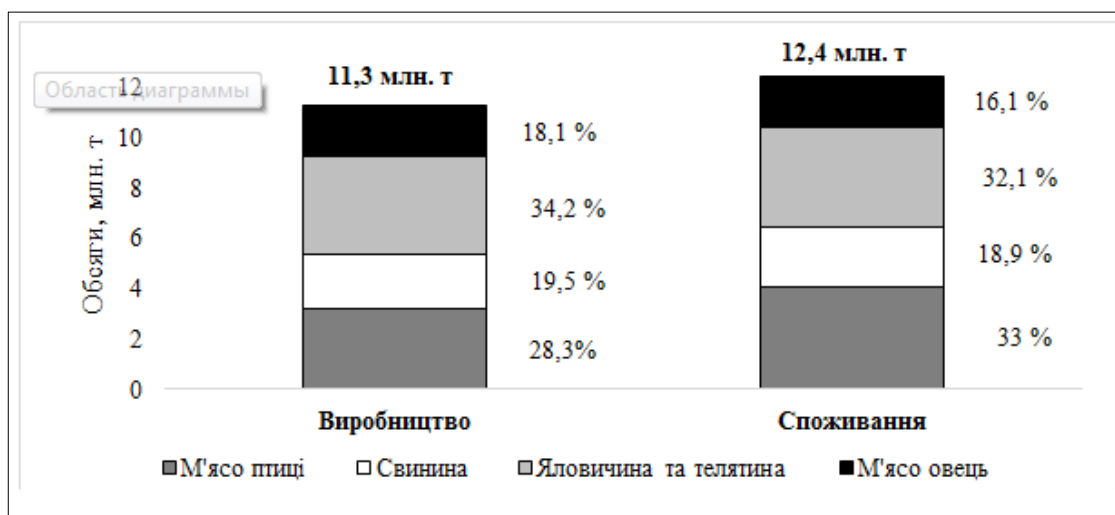
У розвинених країнах за середніми даними 2019-2021 рр. виробили на 9% більше м'яса ніж спожили. Структура споживання м'яса в розвинених країнах в цілому відповідала загальній світовій структурі, окрім споживання м'яса овець. Якщо в світовій структурі м'ясо овець споживають на рівні 4,8%, то у розвинених країнах – на 2,6 відсоткових пункти менше – 2,2%. Натомість тут більший показник споживання яловичини – 24,4% проти 21,6% у загальній світовій структурі.

Джерело: Сформовано автором за даними [9]

Рис. 4. Виробництво та споживання м'яса у країнах, що розвиваються за середніми даними 2019-2021 рр.

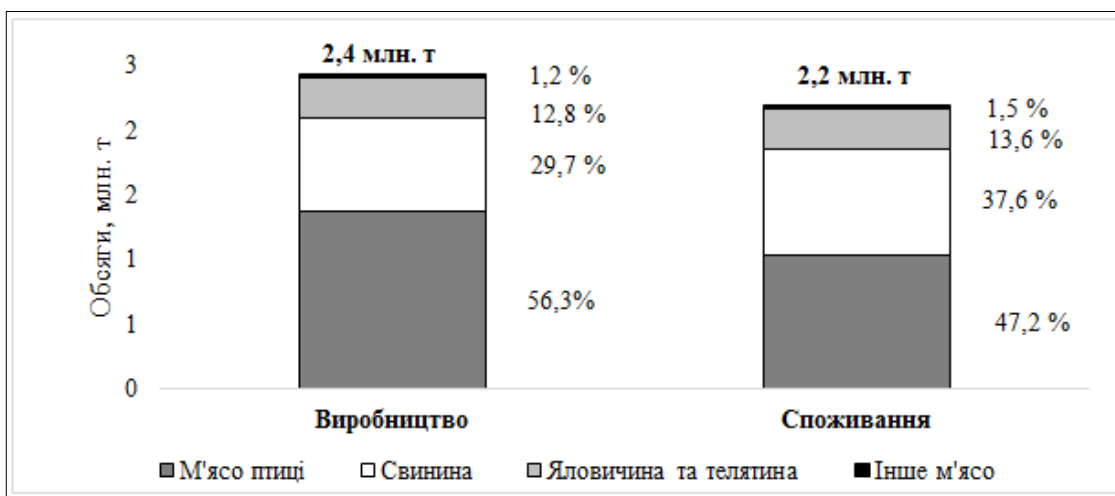
У країнах, що розвиваються за середніми даними 2019-2021 рр. спожили на 4,9% більше м'яса, ніж виробили. У структурі споживання м'яса порівняно із загальними показниками по світу частка споживання яловичини та телятини менша на 1,7 відсоткових пункти – 19,9%. Проте частка споживання м'яса овець у структурі споживання країн, що розвиваються більша на 1,5 відсоткових пункти.

Джерело: Сформовано автором за даними [9]

Рис. 5. Виробництво та споживання м'яса у найменше розвинутих країнах за середніми даними 2019-2021 рр.

У найменше розвинутих країнах за середніми даними 2019-2021 рр. спожили на 9,7% більше м'яса ніж виробили. Структура споживання тут значно відрізняється від загальної структури по світу. Частка споживання м'яса птиці у найменше розвинутих країнах менша на 6,9 відсоткових пункти від загальносвітової, частка споживання свинини – менша на 14,8 відсоткових пункти, проте значно збільшені частки споживання яловичини та м'яса овець – на 10,5 та 11,3 відсоткових пункти відповідно, що пов'язано з харчовими звичками населення.

Джерело: Сформовано автором за даними [10]

Рис. 5. Виробництво та споживання м'яса в Україні у 2021 році

В Україні у 2021 році виробляли на 9,1% більше м'яса, ніж споживали. У структурі споживання домінувало м'ясо птиці. У 2021 році його частка сягнула 47,2%, що більше від середнього світового рівня на 7,3 відсоткових пункти. Частка споживання свинини теж у 2021 році порівняно із середніми світовими даними за 2019-2021 рр. була більшою на 3,9 відсоткових пункти. Частка споживання яловичини та іншого м'яса (м'ясо овець, коней, кролів) менша від світових показників на 8 та 3,3 відсоткових пункти відповідно. Отже, в Україні середній рівень споживання м'яса з розрахунку на одну особу менший за рівень розвинених країн, але більший від країн, що розвиваються. У структурі споживання переважає птиця та свинина, що характерно для сучасних світових тенденцій.

Отже, можна зробити висновок, що у країнах з вищим соціально-економічним рівнем розвитку наявна більша доступність до м'яса та м'ясних продуктів через вищі доходи населення. Тож чим більші доходи, тим вищий рівень споживання м'яса. Проте варто зауважити, що така залежність рівня споживання м'яса від доходів посилює дисбаланс у світі, адже, з одного боку, у розвинених країнах існує сталий високий попит на м'ясо, економічний ріст спричиняє швидкими темпами збільшення попиту на м'ясні продукти в країнах, що розвиваються, а з іншого боку – посилюється нестача м'яса у найменш розвинених країнах, виникає необхідність розподілу продовольства для тих хто має слабший потенціал розвитку і не може самостійно забезпечувати себе продовольством, і як наслідок страждає від голоду.

Хоча із збільшенням доходів у світі зростає попит на здоровіші та дорожчі види продовольства, поширюються тенденції до дотримання здорового способу життя, а також вегетаріанства, веганства, попит на м'ясо тільки зростає. Це спричинене в основному зростанням доходів у країнах, що розвиваються та збільшенням населення у світі. Хоча тенденції до захисту навколишнього середовища, турбота про добробут тварин та здоров'я, значно не стимулюють обсяги споживання м'яса у світі, вони все ж частково впливають на інший значний тренд світового ринку м'ясопродуктів – заміну у структурі споживання яловичини та м'яса овець на м'ясо птиці. Це пов'язано з тим, що м'ясо птиці дешевше, а отже доступнішим для більшості населення планети, його виробництво вважається менш шкідливим для навколишнього середовища (порівняно із вирощуванням ВРХ), а також є менш жирним та здоровішим м'ясом, порівняно з яловичиною.

Висновки. До основних викликів світового ринку м'ясопродуктів можна віднести:

- спалахи захворювань, від яких тваринницька і м'ясна галузі регулярно зазнають серйозних економічних наслідків, незважаючи на прогрес у галузі охорони здоров'я та ветеринарії. Такі спалахи можуть виникнути швидко, проте для їх усунення можуть знадобитися роки;

- процес виробництва м'яса (особливо яловичини) виступає вагомим споживачем ресурсів – землі, кормів і води, а також спричинює значні викиди парникових газів, що вкрай негативно впливає на навколишнє середовище і є одним з основних причин зміни клімату;

- значна залежність ринку м'ясопродуктів від рівня доходів (у розвинутих країнах стійкий попит на дорожчі види продовольства, у країнах, що розвиваються – активно зростаючий попит, у найменше розвинутих – малий попит через вкрай низьку спроможність забезпечити себе продовольством, голод). Наявність таких дисбалансів, неспроможність ефективно розподілити харчові продукти є вкрай сильним викликом для продовольчої безпеки найменше розвинених країн;

- зміна структури споживання – заміна яловичини та м'яса овець на птицю, що руйнує усталену структуру споживання м'ясних продуктів, спричинюючи недоїдання яловичини та порушення споживання різних видів м'яса відповідно до встановлених фізіологічно необхідних норм споживання, що може негативно відобразитися на здоров'ї;

До основних перспектив світового ринку м'ясопродуктів можна віднести:

- пряма залежність зростання населення та попиту на м'ясо, що у зв'язку із прогнозованим збільшенням населення сприятиме розвитку та розширенню світового ринку м'ясопродуктів;

- розвиток сучасних технологій вирощування сільськогосподарських тварин, виробництва м'яса, обмін інформацією та технологіями, що сприяє збільшенню продуктивності виробництва, зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище, зменшенню відходів, скороченню собівартості тощо;

- стрімкий розвиток інноваційних технологій, що дозволяє штучно створювати дешевші аналоги дорогим видам продуктів (штучне м'ясо, альтернативні джерела білків тощо); це дозволить у майбутньому наситити ринок продовольством, якого зараз не

вистачає через об'єктивні проблеми обмеженості ресурсів та побороти етичну проблему добробуту тварин;

- із поширенням глобалізаційних процесів, соціальним та культурним обміном у світі зріс попит на м'ясо, у тих країнах, яким високий попит на м'ясні продукти був не притаманний; ці нові їстівні звички стали сталими за останні десятиліття, тому попит на м'ясо в майбутньому тільки зростатиме.

Бібліографія

1. Whitton C., Bogueva D., Marinova D., Phillips C. J. C. Are We Approaching Peak Meat Consumption? Analysis of Meat Consumption from 2000 to 2019 in 35 Countries and Its Relationship to Gross Domestic Product. *Animals*. 2021. 11 (12). 3466. <https://doi.org/10.3390/ani11123466>.
2. Гладій М. В., Сичевський М. П. Функціонування м'ясопереробної галузі України в глобальній продовольчій системі. *Вісник аграрної науки*. 2018. Т. 5, № 782, С. 5-11. <https://doi.org/10.31073/agrovisnyk201805-01>.
3. Коваленко О. В., Лисенко Г. П. Попит на м'ясо і його споживання в регіонах України та у світі: актуальні тенденції. *Продовольчі ресурси*. 2018. № 10. С. 131-141. <https://doi.org/10.31073/foodresources2018-10-15>.
4. Куць О. І., Бокій О. В. Напрями продовольчої політики в Україні та світі. *Продовольчі ресурси*. 2020. 14. С. 262-276. <https://doi.org/10.31073/foodresources2020-14-27>.
5. Kovalenko O., Lysenko H., Verbytskyi S. Influence of world trends and peculiarities of national economy on development of meat industry of Ukraine. *The Scientific Journal of Cahul "Bogdan Petriceicu Hasdeu" State University Economic and Engineering Studies*. 2017. 1 (1). P. 18-26.
6. Кобернюк С. О. Світовий ринок м'яса: український вимір. *Агросвіт*. 2011. № 11. С. 50-52. http://www.agrosvit.info/pdf/11_2011/13.pdf.
7. FAO. 2022. Food Outlook – Biannual Report on Global Food Markets. Rome. <https://doi.org/10.4060/cb9427en>.
8. FAO. FAOSTAT. Food Balances. <https://www.fao.org/faostat/en/#data/FBS>.
9. OECD/FAO (2022). OECD-FAO Agricultural Outlook 2022-2031. OECD Publishing. Paris. <https://doi.org/10.1787/19991142>.
10. Державна служба статистики України. <https://ukrstat.gov.ua/>.
11. FAO. 2021. Food Outlook – Biannual Report on Global Food Markets. Food Outlook, November 2021. Rome. <https://doi.org/10.4060/cb7491en>.
12. Коваленко О. В. Національний та глобальний ринок м'ясо-молочної продукції: зміни тенденцій та перспективи розвитку в умовах пандемії. *Продовольчі ресурси*. 2021. 17. С. 204-218. <https://doi.org/10.31073/foodresources2021-17-21>.

References

1. Whitton, C., Bogueva, D., Marinova, D., Phillips, C. J. C. (2021). Are We Approaching Peak Meat Consumption? Analysis of Meat Consumption from 2000 to 2019 in 35 Countries and Its Relationship to Gross Domestic Product. *Animals*. 11(12). <https://doi.org/10.3390/ani11123466>.
2. Hladii, M. V., Sychevskiy, M. P. (2018). Funktsionuvannya miasopererobnoi haluzi Ukrainy v hlobalnii prodovolchii systemi [Functioning of the meat processing industry of Ukraine in the global food system]. *Visnyk ahrarnoi nauky [Herald of Agrarian Science]*. 5 (782). P. 5-11. <https://doi.org/10.31073/agrovisnyk201805-01> [in Ukrainian].
3. Kovalenko, O. V., Lysenko, H. P. (2018). Popyt na miaso i yoho spozhyvannya v rehionakh Ukrainy ta u sviti: aktualni tendentsii [Demand for meat and its consumption in the regions of Ukraine and in the world: current trends]. *Prodovolchi resursy [Food resources]*. 10. P. 131-141. <https://doi.org/10.31073/foodresources2018-10-15> [in Ukrainian].
4. Kuts, O. I., Bokii O. V. (2020). Napriamy prodovolchoi polityky v Ukraini ta sviti [Directions of food policy in Ukraine and the world]. *Prodovolchi resursy [Food resources]*. 14. P. 262-276. <https://doi.org/10.31073/foodresources2020-14-27> [in Ukrainian].
5. Kovalenko, O., Lysenko, H., Verbytskyi, S. (2017). Influence of world trends and peculiarities of national economy on development of meat industry of Ukraine. *The Scientific Journal of Cahul "Bogdan Petriceicu Hasdeu" State University Economic and Engineering Studies*. 1 (1). P. 18-26.
6. Koberniuk, S. O. (2011). Svitovyi rynek miasa: ukrainskyi vymir [The world meat market: the Ukrainian dimension]. *Ahrosvit [Agroworld]*. № 11. P. 50-52.

http://www.agrosvit.info/pdf/11_2011/13.pdf [in Ukrainian].

7. FAO. (2022). Food Outlook – Biannual Report on Global Food Markets. Rome. <https://doi.org/10.4060/cb9427en>.

8. FAO. FAOSTAT. Food Balances. <https://www.fao.org/faostat/en/#data/FBS>.

9. OECD/FAO (2022). OECD-FAO Agricultural Outlook 2022-2031. OECD Publishing. Paris. <https://doi.org/10.1787/19991142>.

10. State Statistics Service of Ukraine. <https://ukrstat.gov.ua/>.

11. FAO. (2021). Food Outlook – Biannual Report on Global Food Markets. Food Outlook. November 2021. Rome. <https://doi.org/10.4060/cb7491en>.

12. Kovalenko O.V. (2021). Natsionalnyi ta hlobalnyi rynek miaso-molochnoi produktsii: zminy tendentsii ta perspektyvy rozvytku v umovakh pandemii [National and global market of meat and dairy products: changes in trends and prospects for development in the conditions of the pandemic]. Prodovolchi resursy [Food resources]. 17. P. 204-218. <https://doi.org/10.31073/foodresources2021-17-21> [in Ukrainian].